

Да 100-годдзя
беларускага кіно

Працяг тэмы на стар. 5

Старшыня Вышэйшага дзяржаўнага савета Саюзнай дзяржавы, Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка накіраваў зварот да народаў братэрскіх краін у гонар 25-годдзя падпісання Дагавора аб Саюзнай дзяржаве. Лідар нагадвае пра плён песнага ўзаемаадносіння.

— Роўна чвэрць стагоддзя таму, 8 снежня 1999 года, мы адкрылі новы гарызонт у нашых адносінах. Гэтае без перабольшання лёсавызначальнае рашэнне дало магчымасць двум братэрскім народам пераадолець разбуральнага центрабежнага тэндэнцыі ў эканоміцы і сацыяльнай сферы і перайсці да будаўніцтва агульнага саюзнага дома на трывалай аснове гістарычнай, духоўнай і культурнай супольнасці, на аснове павягі суверэнітэту і нацыянальнай ідэнтычнасці дзвюх дзяржаваў, — гаворыцца ў звароце.

Курс на з’яднанне і сумеснае развіццё

Саюзная дзяржава — чвэрць стагоддзя. За гэты час зроблена нямаля, лічыць Аляксандр Лукашэнка. Усё створана ярка дэманструе паспяховасць унікальнага міждзяржаўнага аб’яднання Беларусі і Расіі.

Аляксандр Лукашэнка лічыць заканамерным тое, што саюз Беларусі і Расіі мае шырокую падтрымку нашых народаў. Прэзідэнт утварае: Саюзная дзяржава адбылася і ярка дэманструе сваю паспяховасць.

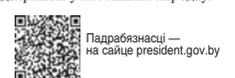
Паводле слоў лідара, за два з паловай дзесяцігоддзі зроблена нямаля. “Мы шматрадова прыможам і інтэграцыйныя сувязі па самым

шырокім спектры напрамкаў. Рэалізавалі шэраг інавацыйных праектаў у розных галінах народнай гаспадаркі. Заняліся сумесным даследаваннем космасу, развіццём высокіх тэхналогій і атамнай энергетыкі”, — канстатуе Прэзідэнт.

Таксама ў звароце адзначаецца, што грамадзяне Беларусі і Расіі маюць роўны доступ да адукацыі, аховы здароўя, сістэмы сацыяльнага забеспячэння, бесперашкоднага права на працаўладкаванне, свабоднае перамяшчэнне і выбар месца жыхарства.

Кіраўнік дзяржавы падкрэслівае: “У няпростых умовах мінулага перыяду мы шматрадова маглі пераканацца, наколькі важная магчымасць, якія да нас такія інтэграцыя, наколькі каштоўнай і нацыянальнай ідэнтычнасці дзвюх дзяржаваў, — гаворыцца ў звароце.

Аляксандр Лукашэнка ўтварае, што разам мы пераадолем усё цяжкасці, пацвярджаючы правільнасць выбаранага 25 гадоў таму курсу на з’яднанне і сумеснае развіццё Беларусі і Расіі ў рамках Саюзнай дзяржавы ў імя нашых народаў.

Зноў — на Брэстчыну

Рэспубліканская грамадска-культурная акцыя “Марафон адзінства” сёння пануе ў Баранавічах. Гэта другі горад Брэстчыны, дзе разгортваецца маштабны патрыятычны праект. Першым яго сустрэаў Пінск — у лістападзе.

Старт акцыі даў Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка 17 верасня. З таго часу “Марафон адзінства” ахапіў Мінскую, Гомельскую, Брэсцкую, Віцебскую і Магілёўскую вобласці. У Баранавічах ён гасіць 13 і 14 снежня. Праграма ўключае не толькі асноўныя праекты, але і некалькі новых.

Упершыню ў межах марафону майстар-класы дэдух твораў з Вялікага тэатра. Высокае мастацтва класічнага танца прадэманструе народная артыстка Беларусі прыма-балерына Ірына Яромкіна, а сучаснага — харэаграф-пастаноўшчык Анастасія Голешава. Таксама з удзелам акцыі сустрэнуцца брас-квінтэт Вялікага тэатра А.М.А.Д.І.С. Brass і музыканты аркестра гэтай арганізацыі. Сярод іх — вядучыя майстры спыны Міхал Канстанцінаў і Дзмітрый Гарбачук.

Другая яркая навінка — экспазіцыя ад Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі “Погляд за гарызонт”, якая разгорнецца ў Баранавіцкім дзяржаўным універсітэце. Макеты дзейнага спадарожніка дыстанцыйнага надзірання Зямлі і новага беларуска-расійскага апарата, аўтажур (брыд верталёта і самалёта, які зарад серыяна выпускаецца на прадпрыемствах Акадэміі навук) — усё гэтае прадставіць калі 100 распрацовак, што з поспехам дэманстравалі ў навільёне нашай краіны на ВДНГ у Маскве.

Па традыцыі зладзіць квест “Гэта ўсё мае роднае”, “Знакавую сустрэчу”. У якасці спікераў на ёй выступіць міністр інфармацыі Марат Маркаў і палітычны аглядальнік Ігар Тур.

Мабільная экспазіцыя “Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны — яшчэ адзін неад’емны элемент праграмы марафона — адкрыецца ў Баранавічах. Прыядуць таксама выставы БелТА “Беларусь. Узлёт”, “Суверэнная Беларусь”.

Праект “Маё жыццё. Мой шлях. Мой Прэзідэнт” пройдзе ў Баранавіцкім дзяржаўным універсітэце. Да размовы далучыцца кандыдат сацыялагічных навук, дацэнт, кіраўнік прадаўніцтва Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы ў Мінску Марыяна Шчоткіна.

Завяршыць дзевяцідзённую святковую праграму канцэрт “Час выбару нас”, у якім паўдзельнічаюць прафесійныя і амаатарскія калектывы, уладальніцы мелады Францыска Скарыны Юлія Быкава, заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь Аўген Алейнік, іншыя знакамітыя яўнаеўрэйскія артысты.

Наступным прыпынкам у маршруце марафону будзе Брэст, які сустрэне акцыю 20 снежня.

Пад увагай Першага

Слукцкія паясы маюць статус нацыянальнага гісторыка-культурнага брэнда. У немалой ступені гэтым садзейнічала іх адрэджэнне па ініцыятыве Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнка.

Адна справа, калі матэрыяльнае помнікі гісторыі і культуры існуюць выключна ў музейным асяроддзі. Зусім іншая — калі атрымліваецца паўнаватарскае другое жыццё, вяртаючыся ў побыт сучасных людзей.

У лістападзе 2012-га па даручэнні Прэзідэнта была зацверджана Дзяржаўная праграма адрэджэння тэхналогій і традыцыйнага вырабу слукцкіх паясоў і развіцця вытворчасці нацыянальнай суверэннай прадукцыі “Слукцкія паясы” на 2012—2015 гады. Дакумент прадугледжваў даследаванне гісторыі і мастацкіх асаблівасцей феномена, вывучэнне тэхналогіі вырабу і яе апаўнечэнне.

На прадпрыемстве “Слукцкія паясы” аб’яднання “Белмасташпромыслы” Кіраўніцтва справам Прэзідэнта ў 2012—2013-м рэалізавалі інвестпраект па арганізацыі вытворчасці копій, аналагаў знакамітых паясоў і нацыянальнай суверэннай прадукцыі. Фінансаванне ажыццяўлялася са сродкаў рэспубліканскага бюджэту. Была адрэджана ўнікальная тэхналогія ткацтва са слукцкіх мануфактур. Адпаведнікаў дзяржавы ў імя нашых народаў.

Камп’ютарызаваны ткацкі станок распрацавалі адмыслоўцы Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта. Пасля прыладу разам з іншым абсталяваннем амаль дзевяць месяцаў выраблялі ў Германіі. Велізарная машына адказвае за тонкую і далікатную справу: каля 1200 шваўковых нітак (у тым ліку пасярэбраных або пазалочаных) пераплітаюцца ў строга вызначаным парадку і фарміруюць унікальнае палатно. Праца поўнаасцё аўтаматызавана. Ёй кіруюць два камп’ютары, за якімі назіраюць спецыялісты-жанчыны — ткачыкі.

У гэтай асаблівасці дзіўным чынам адлюстравана спецыфіка станаўлення такога гісторыка-культурнага феномена, як слукцкія паясы. Тэхналогія іх вырабу спачатку захоўвалася ў строім сакрэце, затым была згублена і на працягу стагоддзя міфалогізавалася, у тым ліку класікам беларускай літаратуры Максімам Багдановічам. На пачатку ХХ стагоддзя пэўна адным з самых знакамітых вяршачаў намаляваў рамантычны вобраз прыгонных майстроў, якія ткуць паясы.

А на заранку 1990-х дзякуючы мультымедыйнаму адмыслоўцу Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта Пася прыладу разам з іншым абсталяваннем амаль дзевяць месяцаў выраблялі ў Германіі. Велізарная машына адказвае за тонкую і далікатную справу: каля 1200 шваўковых нітак (у тым ліку пасярэбраных або пазалочаных) пераплітаюцца ў строга вызначаным парадку і фарміруюць унікальнае палатно. Праца поўнаасцё аўтаматызавана. Ёй кіруюць два камп’ютары, за якімі назіраюць спецыялісты-жанчыны — ткачыкі.

У 2014 годзе ў межах візіту на прадпрыемства “Слукцкія паясы” Аляксандру Лукашэнку ўрачыста ўручылі першы сапраўды сучасны слукцкі паяс. Цяпер ён захоўваецца ў Палацы Незалежнасці.

Між тым у крэме прай прадпрыемстве ці праз сайт аб’яднання “Белмасташпромыслы” адметную рэч можа замовіць любы ахочы. Слукцкі паяс — гэта раскошы суверэн і асветаны традыцыйны сімвал прыналежнасці да высокай беларускай культуры.

Разам — да згуртаванасці

Рэспубліканская акцыя “За Беларусь адзіную!” прыцягвае. У снежні ўдзельнікі праекта ўжо наведвалі пяць гарадоў у розных рэгіёнах краіны.

На Гомельшчыне падзеі разгортваліся ў Светлагорскім гісторыя-культурным куды з’явіліся зорныя тосці — валакісты арт-групы “Беларусы” пад кіраўніцтвам заслужанага артыста Рэспублікі Беларусь Валерыя Шмата. На канцэрце таксама выступілі вядучыя мисцяноўныя калектывы і сольныя выканаўцы. Акрамя таго, адбылася выстава-прэзентацыя дасягненняў сацыяльнай сферы раёна за апошнія гады.

— Я рада, што яшчэ адна патрыятычная акцыя стала часткай гісторыі

Светлагоршчыны. Праект прыцягнуў увагу і пакаіную яркі і прыемныя эмоцыі ва ўсіх, хто да яго далучаўся. Хацелася б выказаць вялікую падзяку арганізатарам, калектывам нашата краіна і асабліва арт-групе “Беларусы” за свята адзінства, палоранае жыццароднага горада, — адзначыла вядучыя мисцяноўныя калектывы Валерыя Шмата. На канцэрце таксама выступілі вядучыя мисцяноўныя калектывы і сольныя выканаўцы. Акрамя таго, адбылася выстава-прэзентацыя дасягненняў сацыяльнай сферы раёна за апошнія гады.

Наступным пунктам патрыятычнай акцыі быў Ельскі гарадскі дом культуры “Колас”. У мерапрыемствах паўдзельнічалі старшыня райвыканкама Віктар Замосік, прадстаўнікі працоўных калектываў, грамадскіх і пра-

саюзных арганізацый. Цэнтральнымі падчас канцэртнай праграмы сталі яскравыя нумары групы ВуСіу і музыканта Генадзя Вішнякова. Жанны Карпенка з аркестра Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы.

У Добрушы ў рамках праекта правялі імпрэзу “Разам — за моцную і квітніую Беларусь!”. На сцэну раённага Палаца культуры выйшлі лідары лепшыя мисцяноўныя валакіны і харэаграфічныя калектывы: народны ансамбль народнай песні “Свята”, народны мужчынскі валакіны ансамбль “Талака”, ансамбль народнага танца “Крынічка” ды іншыя артысты. Былі таксама арганізаваны выставы рамесных вырабаў і прадукцыі прадпрыемстваў.

— Гучалі словы пра галоўныя каштоўнасці беларускага народа: любоў да роднай зямлі, паміць аб продках і павагу да бацькоў. Такія ацэнкі неабходныя, каб згуртаваць аднаудцаў незалежна ад іх узростаў і прафесій. Мы павінны аб’яднацца, каб захаваць нашу спадчыну для будучых пакаленняў, — заўважыла дырэктар раённага Палаца культуры Раіса Мядзведзева.

Акцыю “За Беларусь адзіную!” праводзяць Маладзёжскі тэатр эстрады, Міністэрства культуры і абласныя выканаўчыя камітэты. Галоўныя мэты — умацаванне адзінства і згуртаванасці беларускага народа і падтрымка яго культурнай ідэнтычнасці. Усяго пла-нуецца ахапіць праектам 30 рэгіёнаў рэспублікі.

13 снежня нарадзіўся жывапісец Валер’яна Канстанцінаўна Жолтак (1919—2000). Заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусі. Працавала ў жанрах тэматычнай карціны, партрэта, пейзажа, наюрморта. У 1939—1941, 1944—1951 гадах — мастак-дэкаратар Дзяржаўнага тэатра оперы і балета БССР.

14 снежня з’явіўся на свет акцёр Іосіф Абрамавіч Ражба (1907—1995). Заслужаны артыст БССР. З 1944-га — у трупце Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР.

15 снежня нарадзіўся Юзэф Іванавіч Ждан (1937—2016) — тэатральны мастак, жывапісец, графік. Лаўрэат прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусі “За духоўнае адраджэнне”. Займаў пасаду галоўнага мастака ў Рэспубліканскай дырэкцыі эстрады на-чыркавага мастацтва і Дзяржаўным тэатры музычнай камедыі.

16 снежня нарадзіўся жывапісец Іван Восіпавіч Ахрэчык (1903—1971). Народны мастак БССР, прафесар. Стварыў партрэты, тэматычныя карціны, пейзажы, звяртаўся да манументальнага мастацтва. Адзін з першых у беларускім жывапісе пачаў даследаваць тэмы сацыялістычнага будаўніцтва, станаўлення савецкай улады. У гады Вялікай Айчыннай вайны супрацоўнічаў з выданнем ЦК КПБ “Радзіма фанішчэўнага галіну”. Выкладаў у Беларускім дзяржаўным мастацкім тэхнікуме, Мінскім мастацкім вучылішчы, Беларускім політэхнічным інстытуце, Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце (загваў кафедрой жывапісу).

Дзеля агульнай справы

Падчас круглага стала

Ролю тэатра і кіно ў фарміраванні духоўна-маральных каштоўнасцей грамадства абмеркавалі падчас круглага стала 5 снежня ў Мінску. Сярод арганізатараў мерапрыемства – Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, творчыя саюзы Беларусі і Расіі, прадстаўнікі Рассупрацоўніцтва.

Як адзначыў міністр культуры Беларусі **Руслан Чарнецкі**, гэтая сустрэча – гістарычна важны момант, пачатак новай эпохі ва ўзаемаадносіннях двух блізкіх народаў. — Наше партнёрства развіваецца на працягу 30 гадоў. Але злейшэна далёка не усё, што павінна. Нас чакаюць новыя дасягненні, чаму я рада як дзеяч культуры, дзяржаўна чыноўнік і грамадзянін сваёй краіны, — сказаў Руслан Іосіфавіч. Гаворачы аб развіцці айначнага кінематографа, міністр падкрэсліў, што Беларусь мае каласальны вопыт у творчым адулястраванні

тэмы Вялікай Айначнай вайны і гатовая дзяліцца сваімі напрацоўкамі ў гэтым кірунку з расійскімі калегамі. — Ёсць дакладнае бачанне і стратэгія таго, як кіно ў Беларусі можа і павінна развівацца. Мы выладоаем вялікім патэнцыялам, каб здымаць самі і дапамагаць нашым партнёрам, — заўважыў Руслан Чарнецкі. На вялікай перспектыве супрацоўніцтва ўказаў і народны артыст, старшыня Саюза тэатральна-дэячэй Рэспублікі Федэрацый **Уладзімір Машкоў**. — Вынікам сумеснай работы стане не толькі ўмацаванне

прафесійных сувязей, але і зацвярджэнне агульначалавечых каштоўнасцей, да якіх імкнучыся нашы краіны, — адзначыў ён.

Народны артыст Расіі расказаў пра фільм “У спісах не значыцца” — пазітыўны прыклад супрацоўніцтва Беларусі і Расіі:

— Здымкі пачаліся летам у Брэсце. Карціна заснаваная на адыямным рамане Барыса Васільева і прысвечана гісторыі абароны Брэсцкай крэпасці. Гэты дзіўны літаратурны матэрыял — адулястраванне рэальных падзей мінулага. Прам’ера плануецца на 1 мая 2025 года. Абавязкова прыездзем, каб паказаць стужку беларускаму глядачу на прырададні святкавання Вялікай Перамогі.

Мітрапаліт Мінскі і Заслаўскі Ваянім прысвяціў сваё выступленне праблеме маральнага прызначэння кінамастацтва. Яно, на словах Уладзікі, павінна акультураваць і ўзвышаць чалавека, выклікаць найлепшыя, лабрадзейныя пачуцці, і правіла гэтае застаецца нязменным на працягу ўсёй нашай гісторыі.

Сваім меркаваннем па абазначанай тэме таксама падзяліліся ганаровы старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікалай Чарніц, старшыня Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу па адуляцы, культуры і навуцы Ігар Марзалюк, старшыня Беларускага саюза кінематографістаў Яўген Арондэрвіч, іншыя ўдзельнікі.

Напрыканцы ўрачыстай сустрэчы адбылося падпісанне павольнага аб супрацоўніцтве паміж трыма творчымі аб’яднаннямі Беларусі — кінематографістаў, тэатральна-дэячэй і пісьменнікаў — і Саюзам тэатральна-дэячэй Рэспублікі Федэрацыі.

Фота з сайта minsknews.by

У рамках пагадненняў

Майстар-клас для студэнтаў і выкладчыкаў творчых ВНУ сталіцы правёў старшыня Саюза тэатральна-дэячэй Расіі, народны артыст РФ **Уладзімір Машкоў**. Сустрэча адбылася 6 снежня ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў і стала арганічным працягам супрацоўніцтва ў рамках падпісаных пагадненняў.

На пачатку мерапрыемства прагучалі прывітальныя слова рэктара **Міхаіла Баразна**. — Тэатр і кіно — найбольш эмацыянальна адкрытыя віды мастацтва. Яны абуджаюць самыя добрыя пачуцці, — адзначыў ён. — У нас ужо выступалі знакамітыя акцёры і творчыя калектывы, і вялікае шчасце бачыць талентаў Уладзіміра Машкова. Падзякаваў вядомаму артысту і старшыня Беларускага саюза кінематографістаў **Яўген Арондэрвіч**. Ён падкрэсліў, што дасягнутае супрацоўніцтва дапамагае стварэнню і ўбагачэнню культуры Саюзнай дзяржавы. Выступленне **Уладзіміра Машкова** пачалося з разважання пра важныя аспекты акцёрскага майстэрства. — Для артыста не існуе фінальнай кропкі ў працэсе навучання. Развівацца і адулякалянавацца на працягу ўсяго жыцця — вось гадоўная мэ-

та, — шчыра звярнуўся да прысутных спікер. — Невергагодна важны ў прафесіі акцёра і момант спазнання, бо наша задача не проста граць, а перадаваць самыя розныя павользіны. А гэта патрабуе ўважлівага даследавання чалавечай псіхалогіі. Усялячы выступалі знакамітыя акцёры і творчыя калектывы, і вялікае шчасце бачыць талентаў Уладзіміра Машкова. Падзякаваў вядомаму артысту і старшыня Беларускага саюза кінематографістаў **Яўген Арондэрвіч**. Ён падкрэсліў, што дасягнутае супрацоўніцтва дапамагае стварэнню і ўбагачэнню культуры Саюзнай дзяржавы. Выступленне **Уладзіміра Машкова** пачалося з разважання пра важныя аспекты акцёрскага майстэрства. — Для артыста не існуе фінальнай кропкі ў працэсе навучання. Развівацца і адулякалянавацца на працягу ўсяго жыцця — вось гадоўная мэ-

Падзяліў майстар і сакрэтатамі паспяховага ўзаемадзейня акцёра і рэжысёра: — Ёсць тры складнікі прадукцыйнай работы. Па-першае, рэжысёр не павінен хаваць сваю задуму ад акцёра, яны павінны падзяліць яе. Па-другое, необходимая арганічнасць дыялогу, па-трэцяе — здольнасць да імправізацыйнага пошуку.

Таксама **Уладзімір Машкоў** абмеркаваў са студэнтамі розніцу паміж прахай на сцэне і на здымачнай пляцоўцы, адказаў на пытанні моладзі і

Рэктар **Міхаіл Баразна** падзякаваў **Уладзіміру Машкоў** за майстар-клас у БДАМ

падзяліўся захапляльнымі гісторыямі з жыцця і творчасці.

— Ісчаванне ў тэатры і кіно патрабуе бесперапыннага пазнання, да якога бесперапынна рухацца і вам, — падсумаваў ён.

Удзельнікі майстар-класа з удзячнасцю ўспрынялі парадлы артыста.

Віалета ГРЫНКЕВІЧ Фота з сайта БДАМ

З любоўю да свайго

Айначнамму кінематографу – 100! Мерапрыемствы, прысвечаныя векавому юбілею, ладзіліся на працягу ўсяго года. Да Дня беларускага кіно прыйшлі з пэўным плёнам і творчымі падарункамі.

ПРЫСВЕЧАНЫЯ СТАГОДДЗЮ

З нагоды стогодовага юбілею беларускага кіно Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм” падрыхтавала адулязу два практы.

Да круглай даты выйшла дакументальная трылогія, прысвечаная станаўленню і развіццю айначнага кінематографа. Першы фільм з цыкла — “Дэманстратар” — прадстаўлены ў ігравой форме. Стужка расказвае пра зараджэнне кінапаказу і гісторыю нямога кіно на тэрыторыі Беларусі. Другая карціна — “Трэст, які не лопнуў” — пра першыя крокі студыі, закране перыяд ад зараджэння беларускага кіно да 1950-х і знаёміць з часам, калі наша прадырмствы працавала ў Ленінградзе і Алматы. Трэцяя частка цыкла — “Залатая эпоха” — расказвае пра самыя плённыя гады айначнага кінематографа з 1960-х па 1980-я. Тады былі створаны стужкі, якія мы з гонарам згадваем і з цікавасцю пераглядаем.

Яшчэ адна любімакая зятка паволье рамана **Уладзіміра Караткевіча** “Чорны замак Альшанскі”. Сюжэт карціны распавядае пра маладога прафесара гісторыі **Антона Косякіна**, які аказваецца ўцягнуты ў вір містычных падзей, што бярэць пачатак у першай палове XVII стагоддзя і звязаныя з выкраленнем казны змоўчыкаў супраць польскага караля. Стужка стала фільмам адкрышы XXX Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад” і была ўдасгоена спецыяльнага прыза **Выканаўчага камітэта Садуружэння Незалежнага Дзяржаў “Кіно без меж”** з Спецыяльнага прыза журы конкурсу ігравых фільмаў.

ПАЖЫНАЕМ І ПАМНАЖАЕМ

Юбілей беларускага кіно шчыльна злучаны з не менш знакавай датай — трыццацігоддзем міжнароднага кінафестывалю “Лістапад”. Сёлета форум усталяваў новыя рэкорды — 3405 зваява са 124 краінамі. Былі доўгачаканыя вяртанні — на фестываль зноў з’явіўся нацыянальны конкурс — і навінкі, адной з якіх стаў конкурс нацыянальных кінашокоў, які адкрыў дарогу будучым кінематографістам.

Сапраўдным падарункам і для прыхільнікаў айначнага кіно, і для мэтраў стаў першы трынакнафестываль “Кіна-век”. На працягу года па ўсёй краіне на вялікіх экранах дэманстраваліся перліны вытворчасці “Беларусьфільма”. Перад паказам эксперты ў галіне кіно — гісторыкі, кіназнаўцы, кінакрытыкі, выкладчыкі вядучых творчых ВНУ краіны — не толькі прадстаўлялі фільм, але і знаёмілі аўдыторыю з невядомымі старонкамі беларускага кіналетпісця.

ЧАС ГУЧНЫХ ПРЭМ’ЕР

У гэты год Нацыянальная кінастудыя цыцпа гледачоў новымі карцінамі. Да 80-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашыскай захопнікаў беларускія рэжысёры стварылі дзве стужкі: ігравы фільм **Івана Паўлава** “Час вярнуцца” і анімацыйны альманах “Мемарыяльны комплекс Беларусі”, зроблены групай таленавітых рэжысёраў-аніматараў пад кіраўніцтвам **Каістанціна Андрушачкіна**. А ў гэты год выйшла карціна, прысвечаная дзяржаўным сімвалам краіны, — “Культурны код” маладога рэжысёра **Кірыла Халецкага**.

НАЙЛЕПШАЕ — НАПЕРАДЗЕ

Творчы працэс на кінастудыі не спыняецца. Вядзецца праца на апырэджанне: сёлета “Беларусьфільм” падлісаў шэраг датаў з кінематографістамі вядучых кінашокоў — з **Іванам Паўлавым** і **Паўліндай Карэй**. Працягваецца падрыхтоўка першага сумеснага беларуска-кітайскага праекта, на старце — здымкі ігравага фільма пра настануінікаў, выхад якога запланаваны налету ў верасні.

Наступны год адгортвае новую старонку ў гісторыі беларускага кіно. Чысты аркуш павінен стаць палатном для новых ідэй, свежых поглядаў, яркіх дасягненняў.

І ў слаўным летпісе айначнага кінематографа мусяць з’явіцца новыя імёны, якія адкрыюць сэрцы глядачоў з усёго свету для нашага кіно.

Кадры са стужак: 1—2. “Культурны код”, 3—5. “Мемарыяльны комплекс Беларусі”, 6. “Час вярнуцца”, 7. “Чорны замак”

Упершыню на экранах

Прэм’ера гістарычнага дэтэктыва “Чорны замак” адбылася 12 снежня ў сталічным кінацэнтры “Перамога”.

Гэта сумесны беларуска-расійскі праект. Над стужкай працаваў адуляміра **Караткевіча** “Чорны замак Альшанскі” прадэвалі “Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм” і “Нью Арт Сінема прадукцын”. Рэжысёр — **Кірыл Кузін**.

Карціна ў жанры прыгодніка дэтэктыва з элементамі гістарычнай драмы, фантазіі і містыкі ішла да вялікага экрана доўгімі шляхамі. Здымкі стартавалі летасу ў красавіку, а падрыхтоўка да іх пачалася яшчэ раней. Задачай аўтараў было не зрабіць экранізацыю, а прадставіць годны праект, які зацікавіць сучаснага глядача, асабліва моладзь. Таму тры і эшкін, і дэтэктыў, і элементы кам’ютарнай графікі. І хаця рабілі кіно “па матывах”, дух **Караткевіча** і асноўную думку рамана: “Не ведаючы мінулага, народ не можа мець будучыню”, — захаваўся удалося.

У рабоце над фільмам прынялі ўдзел вядомыя беларускія і расійскія акцёры, а ў здымачную групу ўвайшлі расійскі рэжысёр, грузінскі апэратар і беларускія кінематографісты. Здымкі цалкам праходзілі на тэрыторыі Беларусі: на экране гледачы ўбачаць розныя рэгіёны краіны, нашы велічныя палцы, прыгожыя розныя краіны і незвычайныя дэкарацыі Альшанскага замка.

Яўгена ГАБЕЦ

Працяг тэмы — на нашым сайце

(Праця. Пачатак у “К” № 1 ад 05.01.2024)

Сярод стужак, які ўвайшлі ў гісторыю не толькі беларускага, але і сусветнага мастацтва, асобнай увагі заслугоўвае работа “У жніўні 44-га...”. Яна стала перадапоўняючай у жыцці выдатнага рэжысёра Міхаіла Пташукі, але пачала новую хвалю ваеннага кінематографа.

ШТРЫХІ ГІСТОРЫІ

У карціны па матывах рамана Уладзіміра Багамолава “Момант ісіны” быў досыць доўгі шлях да гледача. Адрэз права на экранізацыю сюжэта пра спецпадраздзяленне контрразведкі “Смерш” атрымаў літоўскі рэжысёр Вітаўтс Жалакявічус і студыя “Мас-фільм” у 1975 годзе. Аднак падчас здымак памёр Бронюс Бабаўскас — акцёр, які іграў генерала Ягарава. Кінавытворчасць была спынена, а пасля і зусім замарожана.

Другую спробу экранізаваць “Момант ісіны” зрабілі толькі ў канцы 1990-х. Стужку даверылі ўжо вядомаму рэжысёру Міхаілу Пташукі. Але і гэтым разам не ўсё шло гладка.

Самай вялікай праблемай сталі напружаныя адносіны з аўтарам рамана і сцэнарыстам Уладзімірам Багамолавым. Яго неразумнае адпроцення паміж літаратурным і кінематографічным творамі ускладняла працэс: пісьменнік увесць час папракаў рэжысёра адсутнасцю ў персанажаў “псіхалагічных характарыстык” і зніжэннем рэжымовага тэатру. Багамолаў імянуўся да рэалістычнасці, ігнараваў законы драматыкі і тэатрынага мажымаці. Напрыклад, ён настайваў, каб ваенная тэхніка рухалася ноччу з выключанымі фарамі, але не браў у разлік, што ў цемры камера проста не бачыць машыну. З-за падобных розгадоў аўтар арыгінальнага тэксту надаў напісавы прыбраць сваё імя з шпіраў.

САМААДДАНАЯ ПРАЦА

Здымкі стартвалі на Вішэбшчыне, у вёсцы Будзічы. Акцёрскі склад падараўся сапраўды зорны: Яўген Міронаў у ролі капітана Алёхіна, Уладзіслаў Галкін у вобразе старшага лейтэнанта Таманцава і Юрый Калакольнік, які іграў лейтэнанта Білінова і толькі пачынаў кар’еру ў вялікім кіно. Тры вельмі адказна ставілася да працы. Выканаўчу глаўную ролі Яўгену Міронаву прыйшлося кардынальна перабудаваць характар, каб адпавядаў сваёму персанажу — разважліваму спецагенту, які ўмеў кіраваць эмоцыямі і прымаць маскі, каб не выдаць сябе. Акцёр кансультаваўся з вэтэранам контрразведкі, які, напрыклад, не раў здымацца ў фуражцы: яе ў лесе відаць далёк. Артыстаў настаўляў і сам рэжысёр.

— Запомнілася, як рыхтаваліся да фінальнай сцэны, у якой мой герой “пракалоў” нямецкіх дыверсантаў. Пташук вельмі баяўся гэтага эпизоду.

У жніўні 44-га...

Да дзвюх знамянальных дат — 100-годдзя беларускага кіно і 80-годдзя вызвалення нашай краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў — у студзені мы далі старт праекту “Векапомнае праз кінакадр”. Ён, падрыхтаваны сумесна з Музеем гісторыі беларускага кіно — філіялам Нацыянальнага гістарычнага музея — і айчыннымі знаўцамі, расказвае аб знакавых ваенных карцінах “Беларусьфільма”.

Міхаіл Мікалаевіч паклікаў мяне да сябе ў нумар, а ўся група ў гасцінцы адзначала чыйсьці дзень нараджэння. Тры гадзіны ночы, гармідар у калідоры, і рэжысёр мне кажа: “Няправільна, усё няправільна я прыдумаў у фінале”. — “Давайце яшчэ раз ад пачатку пройдзем сцэну”. І мы па кроках адыгралі яе ўсю. Потым яшчэ раз. Вельмі ўдзячны Міхаілу Мікалаевічу за тую ноч: раніцай быў гатовы да здымак, — успамінаў Яўген Міронаў.

Для Уладзіслава Галкіна вобраз старшага лейтэнанта Таманцава да канца жыцця заставаўся самым любімым у кар’еры. Спецыяльна для гэтай ролі акцёр пахулеў і прайшоў курс байта спецназа. Артыст Юрый Прыстром, які выканаў у стужцы эпізодычную ролю, быў сапраўдным настаўнікам для калег: менавіта ён кансультаваў артыстаў, як паходзіць сябе на заданні.

ЯРКІЯ ХАРАКТАРЫ

Нагледзячы на спірочкі з аўтарам тэксту, Міхаіл Пташук не толькі стварыў яскравыя, запамінальныя вобразы, але і пераацэнна саваў паводзіны ваенных. Гэта дазволіла зрабіць сюжэт жывым і дынамічным, чаго часта не хапала карцінам пра Вялікую Айчыную.

У кожнага героя — свой набор якасцей, што складалася ў адметнае цела. “У жніўні 44-га...” — бліскучы прыклад выяўлення напругага сюжэта, захавання інтэры і стварэння “сакравітых” характараў. Рэжысёр выдатна падараў акцёраў і з усімі дасканала распрацаваў персанажаў. Асіярожны і разважлівы Алёхін, бойкі, востры на язык Таманцаў, мэтаакіраваны і засяроджаны Біліноў... Непалообныя адзіны да аднаго, яны рухалі экранную гісторыю, падманваючы майстэрствам пераўвасаблення іншых герояў. Часам блыталі і гледача, каб зацягнуць яго ў сур’ёзную дэтэктыўную гульню, дзе няма аніякіх іншых ставак, акрамя як на жыццё.

АКТУАЛЬНЫ І СЁННЯ

Праз амаль 25 гадоў гэты фільм — адзін з самых захопальных ваенных дэтэктыўнаў. Міхаілу Пташукі удалося зняць карціну, якая і надалей будзе асапаправаваць да гольдмай кіно. Яе назва будзе прыгажання першай, калі гаворка зойдзе пра выбітна беларускіх стужкі. Па сёння “У жніўні 44-га...” застаецца ярчыннай, і наблізіцца да не пакуль мала ў каго атрымавацца.

Яўгенія ГАБЕЦ Фота з фонду Музея гісторыі беларускага кіно

Зберагаючы і памнажаючы

Гісторыка-культурныя каштоўнасці — здабытак нашага народа і неад’емная частка сусветнай культурнай спадчыны. Іх захаванне і памнажэнне адносіцца да асноўных нацыянальных інтарэсаў. Аб дзяржаўнай палітыцы ў гэтай сферы распавядае начальнік аховы гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ірына Дашчынская.

4. Беларуская выцнанка 5. Беларускія дуды

— Колькі пазітый сёння налічвае Дзяржава спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь?

— Наша краіна мае найбагацейшую гісторыю, якая пакінула нам унікальную гісторыка-культурную спадчыну. Станам на 10 снежня 2024 года ў Дзяржлісце ўключана 5685 гісторыка-культурных каштоўнасцей, у тым ліку 1842 помнікі архітэктуры, 14 помнікаў горадабудування, 1216 помнікаў гісторыі, 2220 помнікаў археалогіі, 67 помнікаў мастацтва, 4 запаведныя месцы, 139 рухомах гісторыка-культурных каштоўнасцей і 183 нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці. За гэты год Дзяржлісце папоўніўся такімі нематэрыяльнымі праявамі творчасці чалавека, як тэхналогія аплікацыя бярэстай ганчарнага посуду на тэрыторыі Віцебскай вобласці, традыцыйныя свята “Тры каралі” ў Гродзенскай вобласці, калядная зорка Случчыны і абрады дзіўных святаў Пятрок у Мінскай вобласці.

— Што робіцца сёння для захавання гісторыка-культурных каштоўнасцей?

— Дзяржава надае вялікую ўвагу знакавым аб’ектам спадчыны. Штогод вылучаюцца сродкі на захаванне гісторыка-культурных каштоўнасцей у рамках дзяржаўных праграм. Сёлета рамонтна-рэстаўрацыйныя работы выдлучаюцца на такіх знакавых аб’ектах, як Спасна-Праабражэнская царква ў Полацку, касцёл Божая Цела ў Нясвіжы, Навагрудскі замак, фрагменты замка XIV стагоддзя ў Крэве Смаргонскага раёна, паліава-парквы ансамбль у Жлічых Кіраўскага раёна, палацавы комплекс у Ружаных Пружанскага ра-

ёна, Свята-Успенскі сабор, Яўленская і Георгіеўская царквы Свята-Успенскага Жыровіцкага манастыра.

Сярод аб’ектаў, уведзеных у эксплуатацыю ў 2024 годзе, — шывы ў Валожыне, будынак Клімавіцкага краязнаўчага музея, капіла ў Ружаных Пружанскага раёна і будынак па вуліцы Петруся Броўкі, 1, у Мінску.

З мэтай папулярызаванні і павышэння запатрабаванасці турыстычных маршрутаў з аб’ектамі гісторыка-культурнай каштоўнасці, рэалізацыя якіх ажыццяўляецца ў адпаведнасці з распрацаванымі планами, а таксама для ліквідацыі дэфіцыту кадраў і даступнасці паслуг гледаў у Нацыянальным агенстве па турызме праводзіцца атэстацыя супрацоўнікаў музеяў ў якасці спецыялістаў.

Эфектыўна ладзіцца і мерапрыемствы па рабоце з аб’ектамі гісторыка-культурнай каштоўнасці, якія не выкарыстоўваюцца. У першым паўгоддзі здзейснена праектаванне на 54 аб’ектах, праведзены рамонтна-рэстаўрацыйныя работы на 83-х, адбыўся 31 аукцыён: прададзена шэсць аб’ектаў. На мерапрыемствы па рэалізацыі планаў для работ з аб’ектамі, якія не выкарыстоўваюцца, са сродкаў мясцовых бюджэтаў на 2024 год запланавана каля 26,78 мільёна рублёў.

— Якія беларускія спадчыныя аб’екты ўважваюцца на міжнароднай арэне?

— У 2023-м накіравана ў ЮНЕСКА дася па намінацыі “Неглюбская народная тэатральная традыцыя”, тэрмін разгляду — снежань 2025 года. У 2024-м накіравана дася “Культура беларускай душы”, тэрмін разгляду — 2027 г. А зусім нядаўна, 4 снежня, элемент “Беларускі мастацтва выцнанка” ўключаны ў Рэпертуарны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА.

Таксама сёлета ў чэрвені ў рамках сумеснага намінавання аб’ектаў у выглядзе серыянай транснацыянальнай намінацыі “Мемарыялы героям Вялікай Айчынай вайны: Брэсцкая крэпасць і Мамаў курган” уключ-

ена, Свята-Успенскі сабор, Яўленская і Георгіеўская царквы Свята-Успенскага Жыровіцкага манастыра. Сярод аб’ектаў, уведзеных у эксплуатацыю ў 2024 годзе, — шывы ў Валожыне, будынак Клімавіцкага краязнаўчага музея, капіла ў Ружаных Пружанскага раёна і будынак па вуліцы Петруся Броўкі, 1, у Мінску. З мэтай папулярызаванні і павышэння запатрабаванасці турыстычных маршрутаў з аб’ектамі гісторыка-культурнай каштоўнасці, рэалізацыя якіх ажыццяўляецца ў адпаведнасці з распрацаванымі планами, а таксама для ліквідацыі дэфіцыту кадраў і даступнасці паслуг гледаў у Нацыянальным агенстве па турызме праводзіцца атэстацыя супрацоўнікаў музеяў ў якасці спецыялістаў.

Эфектыўна ладзіцца і мерапрыемствы па рабоце з аб’ектамі гісторыка-культурнай каштоўнасці, якія не выкарыстоўваюцца. У першым паўгоддзі здзейснена праектаванне на 54 аб’ектах, праведзены рамонтна-рэстаўрацыйныя работы на 83-х, адбыўся 31 аукцыён: прададзена шэсць аб’ектаў. На мерапрыемствы па рэалізацыі планаў для работ з аб’ектамі, якія не выкарыстоўваюцца, са сродкаў мясцовых бюджэтаў на 2024 год запланавана каля 26,78 мільёна рублёў.

— Якія беларускія спадчыныя аб’екты ўважваюцца на міжнароднай арэне?

— У 2023-м накіравана ў ЮНЕСКА дася па намінацыі “Неглюбская народная тэатральная традыцыя”, тэрмін разгляду — снежань 2025 года. У 2024-м накіравана дася “Культура беларускай душы”, тэрмін разгляду — 2027 г. А зусім нядаўна, 4 снежня, элемент “Беларускі мастацтва выцнанка” ўключаны ў Рэпертуарны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА.

Таксама сёлета ў чэрвені ў рамках сумеснага намінавання аб’ектаў у выглядзе серыянай транснацыянальнай намінацыі “Мемарыялы героям Вялікай Айчынай вайны: Брэсцкая крэпасць і Мамаў курган” уключ-

ена, Свята-Успенскі сабор, Яўленская і Георгіеўская царквы Свята-Успенскага Жыровіцкага манастыра. Сярод аб’ектаў, уведзеных у эксплуатацыю ў 2024 годзе, — шывы ў Валожыне, будынак Клімавіцкага краязнаўчага музея, капіла ў Ружаных Пружанскага раёна і будынак па вуліцы Петруся Броўкі, 1, у Мінску.

З мэтай папулярызаванні і павышэння запатрабаванасці турыстычных маршрутаў з аб’ектамі гісторыка-культурнай каштоўнасці, рэалізацыя якіх ажыццяўляецца ў адпаведнасці з распрацаванымі планами, а таксама для ліквідацыі дэфіцыту кадраў і даступнасці паслуг гледаў у Нацыянальным агенстве па турызме праводзіцца атэстацыя супрацоўнікаў музеяў ў якасці спецыялістаў.

Эфектыўна ладзіцца і мерапрыемствы па рабоце з аб’ектамі гісторыка-культурнай каштоўнасці, якія не выкарыстоўваюцца. У першым паўгоддзі здзейснена праектаванне на 54 аб’ектах, праведзены рамонтна-рэстаўрацыйныя работы на 83-х, адбыўся 31 аукцыён: прададзена шэсць аб’ектаў. На мерапрыемствы па рэалізацыі планаў для работ з аб’ектамі, якія не выкарыстоўваюцца, са сродкаў мясцовых бюджэтаў на 2024 год запланавана каля 26,78 мільёна рублёў.

— Якія беларускія спадчыныя аб’екты ўважваюцца на міжнароднай арэне?

— У 2023-м накіравана ў ЮНЕСКА дася па намінацыі “Неглюбская народная тэатральная традыцыя”, тэрмін разгляду — снежань 2025 года. У 2024-м накіравана дася “Культура беларускай душы”, тэрмін разгляду — 2027 г. А зусім нядаўна, 4 снежня, элемент “Беларускі мастацтва выцнанка” ўключаны ў Рэпертуарны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА.

Таксама сёлета ў чэрвені ў рамках сумеснага намінавання аб’ектаў у выглядзе серыянай транснацыянальнай намінацыі “Мемарыялы героям Вялікай Айчынай вайны: Брэсцкая крэпасць і Мамаў курган” уключ-

1. Ірына Дашчынская. 2. Традыцыйная сапаянная цацка. 3. Неглюбская рунікі.

чаны ў Папярэдні спіс ЮНЕСКА. Здаданыя два аб’екты звязаныя з пачаткам і пераломным момантам баявых дзеянняў на Усходнім фронце Другой сусветнай вайны. Такі падыход дазваляе комплексна і поўна пралімаваць унікальныя характарыстыкі двух кампанентаў намінацыі: гэта не толькі грандыёзныя творы чалавецтва, якія фарміруюць новую мастацкую мову, але і ўнікальныя сведчання, закліканыя ўважваць падзвіг народаў СССР і ўшанаваць памяць абаронаў Айчыны, якія загінулі ў самым кровапралітным канфлікце XX стагоддзя.

— Якая работа ў сферы аховы спадчыны праводзіцца з калрам?

— На пастаяннай аснове ладзіцца навучанне ў сферы аховы гісторыка-культурных каштоўнасцей з мэтай павышэння ўзроўню кампетэнтнасці ў правядзенні пытанняў, у тым ліку і ў пытаннях міжнароднага права. У адпаведнасці з планам работ Міністэрства культуры на 2024 год, зладаны комплекс навучальных мерапрыемстваў для спецыялістаў, якія працуюць у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

— Якая работа ў сферы аховы спадчыны праводзіцца з калрам?

— На пастаяннай аснове ладзіцца навучанне ў сферы аховы гісторыка-культурных каштоўнасцей з мэтай павышэння ўзроўню кампетэнтнасці ў правядзенні пытанняў, у тым ліку і ў пытаннях міжнароднага права. У адпаведнасці з планам работ Міністэрства культуры на 2024 год, зладаны комплекс навучальных мерапрыемстваў для спецыялістаў, якія працуюць у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

Антон РУДАК

Тэатральныя падарункі з Расіі

Гастролі – неазамны складнік тэатральнага працэсу. Да юбілею Саюзнай дзяржавы іх пабольшала. За пару апошніх тыдняў мінчукі маглі ўбачыць спектаклі з Масквы, Санкт-Пецярбурга, Пермі, Разані на сценах Вялікага, Музыкачнага, Маладзёжнага тэатраў і Цэнтральнага Дома афіцэраў.

ЗОРНЫЯ ГОСЦІ

У дзень 25-годдзя падпісання Дагавора аб стварэнні Саюзнай дзяржавы, 8 снежня, Марыінскі тэатр з Санкт-Пецярбурга паказваў у беларускім Вялікім манументальным, вырашанаю ў найлепшых рэалістычных трагічных «Хаваншчынах» Мадаста Мусаргскага, настаўленаю ў 1952-м і адноўленаю ў 2000-м. Прыгаладвае, як акрута 20 гадоў таму наш тэатр вазіў у Маскву сваю канцэптуальна-сімвалічную версію гэтай оперы. Сябра ўвосьні ён паказваў у Марыінскі «Дзікае паліванне караля Стаха» Уладзіміра Солтана.

Адначасова з «Хаваншчынай» і напярэдняй, 7 снежня, у Цэнтральным ДOME афіцэраў ішоў гоголеўскі «Рэвізор» Маскоўскага тэатра Алега Табакова. Ролю Гарднічлага выканаў Уладзімір Машкоў. Зноў прыгаладваўся шматлікі беларускі і іншыя расійскія пастаюнікі п'есы, што дэманстраваліся на нашых сценах.

УЗРОСТЫ КАХАННЯ

Тэатр на Васільеўскім з Санкт-Пецярбурга гэтым разам прэзентаваў не класіку, як летас, а сучасную «Зямлю Эльзы» Яраслава Пуліноўца. Творы маладога расійскага драматурга ў нас таксама запатрабаваны, і ўва-сцябілі ў розныя гады. У пецярбургскім працэс-і створана і засяяна зм-дэй-пілавінем, адкуль артысты дэ-праз выкопваюць неабходны рэжыіт. У глыбі прасторы часам адкрываецца пра-ём, за якім па чар-зе ўнікаюць пры-лавак крамы, хор,

пакойчык з канапай. А з кулісы выкопчаецца цяпляцца з расліна-мі. Ды ўсё ж у цэнтры аказваюцца не відэішчына знішчэння эфекты, а ўнутраны стан герояў, выдатна перададзены таленавітымі акцё-рамі.

У каханне, упершыню сустра-тае ў мурым стаймі узроўне, пе-рыш. Пра пачуці гавораць не сто-лькі словы, колькі інтанацыі, позірк, лёткі дэкранныя народныя артыстаў Расіі Наталі Кутасавой і Сяргея Па-рышына. Суміяваюць у пэтычнай рамантыцы хіба дарослая дзеці пер-сонажаў, «зачыненыя» на матэры-яльным баку жыцця, і ўзельнікі хору, што відэачна зайздрасцяць герайні. Трагічны фінал немінуць, ды рэжысёр Галіна Залыман вырашае яго, як і ў напярэдняй, 7 снежня, у Цэнтраль-ным ДOME афіцэраў ішоў гоголеўскі «Рэвізор» Маскоўскага тэатра Алега Табакова. Ролю Гарднічлага выканаў Уладзімір Машкоў. Зноў прыгаладваўся шматлікі беларускі і іншыя расійскія пастаюнікі п'есы, што дэман-страваліся на нашых сценах.

КАЛАРЫТ НАЦЫЯНАЛЬНАГА

Аўтарскі тэатр Сяргея Фядотава «Ля моста» (Перм) прывёз два свае грузінскія палот-ны, якія летас ужо дэ-манстравалі ў Горкаўскіх: «Ханум» і «Мачаху Са-манішвілі». У больш кампактным Беларускім дзяржаўным маладзёж-ным тэатры гэтыя спектаклі ўспры-маюцца іначай. Яны літаральна прыбраві «ча-і» вертуго сіянуў пэмкі акцёра-мі і залы. Да таго ж рэжысёр пры нчы пва ікмнецца да гістарычнай і

1. Дырэктура Валерый Гергіев
2. Сцэна са спектакля «Хаваншчына»

нацыянальнай да-кланасці і нямомна паўтарае, звяртаючыся да публікі пе-рад кожным паказам: спектаклі нават рэпэціруюцца ў мясцінах, што апіса-ны ў творах.

Замест умоўнай сцэнаграфіі – рэ-алістычнасць кожнай побытавай Галіна Залыман вырашае яго, як і ў напярэдняй, 7 снежня, у Цэнтраль-ным ДOME афіцэраў ішоў гоголеўскі «Рэвізор» Маскоўскага тэатра Алега Табакова. Ролю Гарднічлага выканаў Уладзімір Машкоў. Зноў прыгаладваўся шматлікі беларускі і іншыя расійскія пастаюнікі п'есы, што дэман-страваліся на нашых сценах.

РАЙ І ПЕКЛА ПА-РАЗАНСКУ

Другія мінскія гастролі завяршыў 8 снежня Разанскі абласны тэатр дра-мы. Апроч нашай сталіны, у мінуслы гады ён наваляў і іншыя Беларускія гарады: Гомель падчас фестывалю «Славянскі тэатральны сустрэ-чы», Брэст – падчас «Белай вясны», Готым разам паказвалася і наваго-ліна камедыя, і дзіўная казка (апош-няя – вочыч). Творы рускага класіка Аляксандра Астроўскага і сучаснага французскага драматурга Фларыяна Зелера, напоўненыя розумам пра шчасце, вылучаліся рашчэннымі мас-така Генадзі Скамарохава. У «Доход-ным месцы» – паўсюдная гэзьля як

сімвал добрабыту. У «Гадзіне пішныі» вобразам трагічнасці адлюстроўнае хуткалінасць жыцця і нямуюне пачуць адно аднаго.

Хэлідайнерам гастролі успрымаў-ся «Фауст». Тэкст Гёга ўзбагаціўся не толькі дадатковымі сэнсавымі лініямі, але і прымам вяроткам адроз тых Ме-фістофеляў у глядзельную залу. Яны прымуслі публіку стаяць слухаць д'ябальскі спіч і называць у ім сябе. Жорстка?

Спектакль, вырашаны ў сцэнаграфіі чорнага кабінета, прывабіў насчынам зместам пластыкай (харэограф – Ма-рыя Сіўкаева), светлавымі эфектамі (відэамастак – Наталія Навумава), музычным афармленнем з перавагай жанру дроўн-эмбіент, заснаваната на напружана-працяглым гучанні. У інсцэніроўцы скарыстаны фрагменты і «Пралого на нябёсах» (фразы Гос-пала не вымаўляюцца, а ўзнікаюць на экране), і другой часткі трагедыі, у якой Фауст заняты ўвучным будаўні-твам дэля лепшай будучыні чалавеч-тва. Лейтматывам станавіцца лёгкая пастукаванне па гудзях. Так правяра-ецца, ці ёсьць у чалавеку душа. У Фаўста ў фінале яе няма – як і ва ўсіх, хто ра-зам з персанажам трапіць у пекла. Мар-гарыта апаняецца на нябёсах, бо яе трамае вера, страваная Фаўстам. Ха-ці, як дзіўны рэжысёр Дзімтрый Акрыш, герой не падлісае дамоў: чорт пал-манвае яго, «выпадкова» параніўшы Фаўста палеці і «ласкава» працягнуўшы Аляксандра Астроўскага і сучаснага французскага драматурга Фларыяна Зелера, напоўненыя розумам пра шчасце, вылучаліся рашчэннымі мас-така Генадзі Скамарохава. У «Доход-ным месцы» – паўсюдная гэзьля як

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Уладзіміра ШТАПАКА з архіва Вялікага тэатра Беларусі

Прыванне тэатра – ствараць

Сёння, 13 снежня, Гомельскі абласны драматычны тэатр святкуе 85-годдзе. Напярэдадні юбілею мы звярнуліся да мастацкага кіраўніка калектыву Сяргея Лагуценкі.

Сяргей Лагуценка

— Сяргей Феліксавіч, калі ласка, некалькі слоў пра ўрачыстасці. Ці чакаюцца прыемныя сюрпрызы?

— Гэта будзе святочная вечарына са шматлікімі віншаванямі, найперш творчымі. Пры-ядуць нашы сябры – тэатры з Бранска, Разані, кожны са сваімі сюрпрызамі-падарункамі. На-жасем прагэстаўнікоў знакамітага ГТТРС – Расійскага інстытута тэатральнага мастацтва. Адзін з сёлётных выпускнікоў гэтай сла-вувай навучнай установы Іван Чумачонка паставіў у нас дыпломны спектакль – «Кахан-не. Каханне? Каханне!». Такое супрацоўніцтва працягнецца і налета: прыедзе яшчэ адна мас-коўская дыпломніца – Ганна Штукатурова.

— Вы нежк адроз вырудзілі на тэму маладой рэжысуры. Але ж не ўсе, мабыць, памятаюць, што менавіта ГТТРС у свой час стаў «ба-цькам» вашага калектыву.

— Сапраўды, наш тэатр, спа-чатку названы рускім – Гомельскі абласны рускі драматычны, – быў створаны з выпускнікоў курса Леаніда Леанідава ў ГТТРС. Дарэчы, гэты быў адзін курс майстра, якім ён кіраваў усе гады навування. Яго выхаванцы так і называлі – студыя Леанідава. І праз два гады існавання ўзнікла думка ператварыць тую студыю ў паўнапраўнасны тэатр. Па за-вэршэнні вучобы за леанідаўцаў змагаліся адрозу тры савецкія гарады: кожны хацеў атрымаць малады таленавіты калектыв. А перамог, як бачыце, Гомель.

— ГТТРС стаў «бацькам», але ж былі, пэўна, і іншыя сувязі дэ прадкі.

— Сірод «пролкаў» нашага тэ-атра – і драматург чыгуначні-каў, арганізаваны ў 1918-м, і ство-раны на яго базе тэатр працоўнай моладзі (на-руку – ТРАМ), што пачаў аплік з 1930-га. Дарчы, пра значнасць гэтага калектыву ў стварэнні тэатральнага палму-ку ў Гомелі сведчыць і той факт, што гады праз два кіраваў тым працоўна-маладзёжным тэатрам пачаў легендарны рэжысёр, дра-матург, акцёр, педагог Еўсеічэй Мірочыч. Да 1937-га дзейнічаў у Гомелі і БДТ-3. Першым Беларускім дзяржаўным тэатрам быў іперашні Куцялаўскі. Другім – сённяшні Нацыянальны імя Яку-ба Коласа ў Віцебску. Трэцім – наш. Дарэчы, яго дырэктарам быў Уладзіслаў Галубок, не менш легендарны акцёр, рэжысёр, драматург і першы, хто атрымаў званне народнага артыста Бе-ларусі. У нас багатая гісторыя!

Артытуемся на маладых рэжысёраў, здольных мысліць не ў адной плоскасці, а ў шырокім, аб'ёмным вымярэнні сучаснай эстэтыкі, тэатралогіі, мастацкіх прыемаў.

На фота злева: сцэна са спектакля «Цыянстыя каліі... 3 малаком ці без?»

На фота справа: сцэна са спектакля «Маленькія трагедыі. Пушкін»

— І не менш цікавае ды багата на творчыя праксты і экспе-рымэнты сучасная дзейнасць? — У гэтым плане артытуем-ся на маладых рэжысёраў, што здольныя мысліць, так бы мовіць, не ў адной плоскасці, а ў шырокім, аб'ёмным вымя-рэнні сучаснай эстэтыкі, тэатра-логіі, мастацкіх прыемаў.

— А наматэе сваю самую нязвычную палдыку? — Яшчэ які! Ішоў у нас «Алібат і Бармалей». Алмоў-ным персанажам быў я. Дык у самы драматычны момант нейкі хлапеч выбег з залы на сцэну, ухадзіў паралоноваю «бомбу» і адбуасіў мяне як след па галаве. А я палумаў: значыць, паверыў!

— Азія голкі Раман Габрыа, заслужана дыя мастацтваў Паўднёвай Асеці, чого варты? Ён наставіў у вас ужо тры ад-метныя спектаклі, што пры-цягнулі стаўнічкі і замежных крытыкаў, пераквалі мысленне акцёраў і глядачоў; «Маленькія трагедыі. Пушкін», азначаны Гран-пры на міжнародным фестывалі, «Нос маёра Кавалева», «Івануў. Рускі Гамлет».

— Запрашаем і беларускую моладзь, выпускнікоў нашай Акадэміі мастацтваў. Марыя Гардзіенка ўвесну выпусціла спектакль «Лішчы жураўлі» па п'есе Віктара Розава «Веч-на жыўныя», мы паказалі яго ў Мінску на П Рэспубліканскім фестывалі «Перамога». Марыя Матох, пачынаючы з 2020-га, паставіла ў нас ужо тры спек-таклі, і ўсе яны карыстаюцца трывалай глядацкай увагай: «Цыянстыя каліі... 3 малаком ці без?», «Гандзі маўчаў па су-ботатах», «Салфі са склерозам».

— Але ж вы гадуеце і ўласныя рэжысёрскія кадры.

Шмат ставіць адзін з вядучых артыстаў нашага тэатра Андрай Шылоўскі: на яго творчым рахунку з паўтара дзя-сятка спектакляў. Рэжысуру з акцёрствам пачаў суміянаць вельмі багата, прыгожым, мудрым, што нясе нам мастацтва. Бо тэ-атр прываны стварыць. Ва ўсе часы, нягледзячы ні на якія перашкоды.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота з архіва героя і тэатра

УСЕ НЕЗВЫЧАЙНЫ!

Гадзіннікаў Андрэя Міхайлавіча ў Станькаўскім Доме майстроў — сотні. Сярод экспанатаў — ніводнага шэраговага. Вось мадэль “Конгрэў”: замест маятніка пляцоўка-арэл і шарыкам. А тут вялікі казачны церам “Вясёлае сіло”, у якім рухаюцца саламяныя фігуркі людзей і коней, а разам з імі і гарызантальныя цафэробат. Непадалеку стаілася птушка Сірын, на сцяне вясіць карта Беларусі і марскі секстант, рыба ў стылі стымпанк і кітайскі змей Ураборас, увасабленне бясконасці, вечнасці...

ЧАС ВЫЦІНАНКІ

— Серия “Час выцінанкі” нарадзілася пасля таго, як я пазнаёміўся з гэтым старадаўнім беларускім мастацтвам і людзьмі, якія ствараюць незвычайныя прыгажосці вырэбы, — распавядае Андрэй Мартынюк. — Дзесяць майстроў дасілі фатаграфіі 18 прац, а я перавёў іх у фару. Есць у экспазіцыі і “жывыя” выцінанкі: птушкі махаюць крыламі, коні цягнуць вазы, млыні стракаюць... Калекцыя па-бывала ў Александры на рэспубліканскім свяце “Купалле”, на некалькіх фестывалях “Дажынкi” — і ўсёды захапляла гледачоў як умельствам механіка-мастака, так і прыгажосцю ўзораў. Дарэчы, 4 снежня беларуская выцінанка была ўключана ў Рэпрэзэнтатыўны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны чалавечтва.

Андрэй Мартынюк з “Балабуха”

СТАРАДАЎНЯЯ АНІМАЦЫЯ

Нечаканая механічная канструкцыя сустракае ў прычэменным пакоі. Гэта заагрот — прылада для дэманстрацыі рухоўных малюнкаў. Андрэй Мартынюк выкарыстоўваў старадаўні спосаб анімацыі, каб паказаць народныя звычкі “Ката пачы”, адроджаны ў вёсцы Скірмантава і ўнесены ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь. Аўдыя, што суправаджаюць дзействы, арыгінальныя, сісны адуноўлены на фатаграфіях, зробленых падчас абраду.

АДЗІНЫ Ё БЕЛАРУСІ

У цэнтры пастаяннай экспазіцыі твораў Андрэя Міхайлавіча — кінетычны тэатр “Балабуха”. На ажурную канструкцыю, памерам два на два метры, з тысячай шасцірагня, пайшло пяць гадоў працы. Адмысловае прысвечыў катрынку нашым духоўным вытокаў — беларускім народным звычкям — і рупліўшым сферы культуры, якія тое багатае захаваюць. Праект Андрэя Мартынюка увасабляе каштоўнасці, што робяць нас беларусамі. Гэта сям’я, перадача з пакалення ў пакаленне бясконасца вопыту, працоўныя і творчыя традыцыі.

Дзю тэатра аўтар выношаваў некалькі гадоў, прадумваў сцэнарыі, перазнаваў і дэкарацыі, механізмы. Прызнаецца: рэалізаваў праект без фінансавай дапамогі было б немагчыма. І майстар атрымаў яе ад Кіраўніка дзяржавы, стаўшы ў 2016-м удадальнікам гранта Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Сродкі дазволілі талентавітаму ўмельцу часткова механізаваць працу — на іх Андрэй Мартынюк сабраў станок лазернай рэзкі. Прадэс пайшоў!

Першы паказ “Балабухі” адбыўся ў 2018-м, і з таго часу тэатр пастаянна сустракае захопленых гледачоў. Часткі арт-аб’екта прадстаўляюць народныя святы Каляды, Купалле, дажынкi, на асобнай пляцоўцы — музычны калектыў. Ілялек і касцюмы для праекта зрабілі мясцовыя майстрыхі. У кожнага персанажа ёсць прагатып, тут і супрацоўнікі Дзяржаўскага раённага Цэнтра культуры і народнай творчасці, і артысты. Падобства неймаверта! А тон задае сямейны ансамбль Андрэя Міхайлавіча “Пілігрымы”, таксама ў ільлялек: галова сям’і — рокер, жонка Маргарыта — скрыпач, выкладчык ДШМ, сын Аляксандр — гітарыст-педагог. На вялікі жаль, жонка пайшла з жыцця... Сынны ж (у тым ліку маюшы Арыём — IT-дызайнер) напрымліваюць бальшу ў неверагодна складанай творчасці, якой ён зачаровае і ўпрыгожвае свет.

Святлана ЧЭКАЛАВА
Фота аўтара і Наталлі ТРАЦЬКОўСКАЙ

Здзіўленне, памножанне на зачараванне

“Падкажыце, як знайсці?” — пытаюся ў міначкі і называю адрас. “Вы да нашага Кулібіна?” — у голасе незнаёмкі непрыхаваны гонар. Яна ўпэўнена паказвае кірунак: Андрэй Мартынюк у Дзяржаўскаму чалавек вядомы. З-пад яго ўмельчых рук выйшлі сотні неверагодных па канструкцыі і прыгажосці гадзіннікаў. Работы майстра разляцеліся па ўсім свеце: ёсць і на Блізкім Усходзе, і ў Еўропе, і ў Сярэдняй Азіі, і ў Лацінскай Амерыцы...

МАГІЯ З ПАРОГА

Цуды тэхнічнай думкі сустракаюць ужо ў двары. Вось агромністы вясёлы гадзіннік — нібы для сярэднявечнага замка. На даху — міні-яцюрны, млы, такому месца ў казачным палацы. На сцяне дома і на дзвярах — шасцірагнік, сімвал рамства. І на партроне ў холе — выява Андрэя Міхайлавіча ў атачэнні гэтых дэталей.

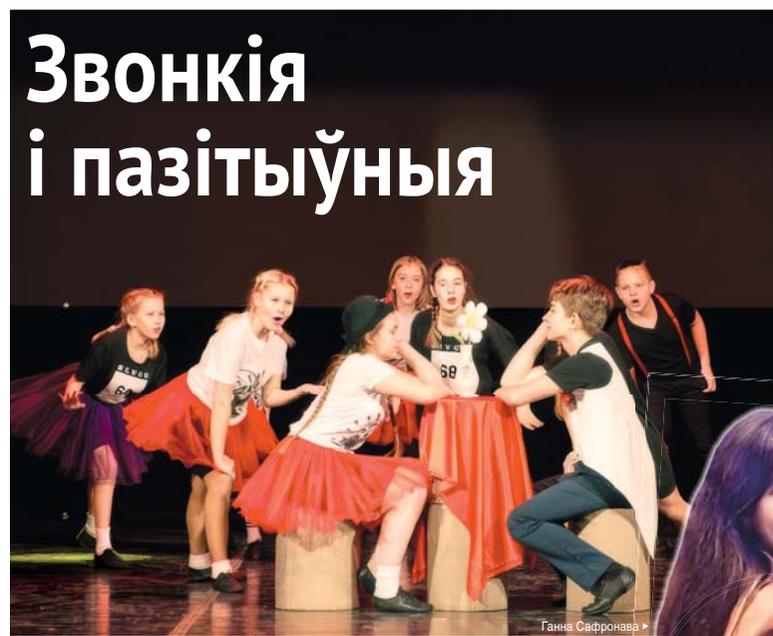
Гаспадар спускаеца на левыя. Яе адмысловае таксама зрабў сваімі рукамі. Як і “сценку” — на ўсёх драўляных дзверцах разьбяныя карціны з шэкспіраўскага “Гамлета”. Пад столью вялізная канструкцыя — Сонечная сістэма. Планеты круціцца, час пачэ, жыццё бяжыць. А вакол цікавоць, цікавоць гадзіннікі — мусіць, каб на гэта не забыцца. Здзіўленне, памножанне на зачараванне!

ПЕРШЫЯ СПРОБЫ

Драўляная механіка для інжынера электрасувязі Андрэя Мартынюка многія гады была проста хобі. Шлях у свет, якім кіруе час, пачаўся ў юнацтве, калі на вочы трапіла-ся кніга пра Кулібіна. На той момант навывамамі разбы па дрэве Андрэй Міхайлавіч ужо валодаў, вырашаў пра-спрабаваць зрабіць што-небудзь механічнае. Усе пачатковыя веды чэрпаў у мінскай бібліятэцы імя У. Леніна. Сваім настаўнікам умельч лічыць майстра Генрыха Капа, працы якога шпундэраву ў чытальнай зале.

Адмысловае успамінае, як у 1980-х ствараў першы гадзіннік — доўга і складана. Але вопыт каштоўны! Зараз на новы шэд’ур Андрэю Мартынюку можа спатрэбіцца да пяці гадоў.

Ганна Сафронава

Таленавітая рэжысура і сцэнаграфія, пошукі новых падыходаў да увасаблення твораў — музычна-драматычны тэатр “Гарадзенскі званочак” няспынна ўдасканальвае майстэрства і крочыць наперад.

Тэатр быў заснаваны ў 1996 годзе пры мясцовым дзіцячым садзе № 76. З 1998-га “Званочак” перайшоў пад крыло Гродзенскага гарадскога цэнтра культуры, а ў 2010-м атрымаў званне “Заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь”.

Шырокая гасцольнасць і канцэртная дзейнасць, дабрачынны спектаклі ў школах, дзіцячых садах, дамах для дзяцей-сірот, ва ўстановах культуры горада, раёна і вобласці — вось чым жывуць юныя “званочки”.

Сёння ў калектыве 22 акцёры. Самаму старэйшаму — 16 гадоў, а малодшаму — усяго дзесяць. Сярод выхаванцаў — мноства выбітных работнікаў культуры. Да прыкладу, былы “званочак” Гражына Быкава больш за 10 гадоў іграе ў Рэспубліканскім тэатры беларускага драматургіі. Нагода для гордасці — і перамогі на міжнародных фестывалях і конкурсах.

Да вярсана тэатр узначальвала Ганна Сафронава. Пяцёрка яна займае пасадку мастацкага кіраўніка Гродзенскага гарадскога цэнтра культуры. Як падкрэслівае педагог калектыву не толькі вучыць асновам акцёрскага майстэрства, харазграфіі, вакалу, але і выхоўвае дзяцей і падлеткаў, пры-ывівае ім эстэтычны і мастацкі густ.

— Ганна Ульянічына, хто стаў ля вытокаў “Гарадзенскага званочка”?

— Тэатр створаны па ініцыятыве Надзеі Гордан, якая кірвала ім да 2007-га. Вялікая заслуга адмысловага заключавалася ў распрацоўцы для калектыву першых беларускіх праграм на аснове нацыянальнага фальклору.

— А як нарадзілася назва?

— Калісьці запытваў пра гэта “маму” нашых “званочкаў” Тацяну Стрыжак, што ўзначальвала калектыву пасля Надзеі Гордан. Тацяніна заўсёды казала: “Паслухай, як яны звяняць!”

І спрабуйце: дзяцей чуваць далёк. Яны яркія, звонкія, пазітыўныя, таленавітыя... Для нас — найлепшыя! Невыпалкова такая асацыяцыя была закладзена ў наву.

— Раскажыце, калі ласка, пра ваш рэпертуар.

— У скарбонцы мноства музычна-драматычных і пластычных спектакляў, вакальна-харазграфічных нумароў. Самыя паспяхоўныя і любімыя ў публікі — “Пагульнем з Віні-Пухам”, “Муха-шакатка”, “Русалачка”, “Бармалей”, “Буся і Пужала”, “Зайка-зайчыка”, “Жабкі і Чарапашка”, “Маленькая вельмячка”.

Есць і ўнікальны ільечны спектакль “Віні-Пух і яго сябры”, героі якога створаны з сумак і рукавоў! Вослік Іа — увогле з чахла ад гармоніка.

— Дзе знаходзіце новых артыстаў?

— Штогод у канцы жніўня — пачатку вярсана назначаецца дзень праслухоўвання. Завітаць можа любы ахвотны. Прэтэндэнты прадстаўляюць камісіі загады падрыхтавана невелькае выступленне. У асноўным чытаюць вершы ці ўрыўкі з прозы, байкі, часам выконваюць песні... У некаторых выпадках, калі дзеці прыходзяць без уласнай праграмы, прапануем свае матэрыялы.

— Як выглядае адукацыйны працэс? Якія навукі выхаванцы асвойваюць у першую чаргу?

— Атмасфера ў калектыве як у вялікай дружнай сям’і. Таму ёсць “старанкія” ўдзельнікі заўжды дапамагаюць “новенькім”. Рэпетыцыі праходзяць два-тры разы на тыдзень. Галоўная мэта кожнай сустрэчы — раскрыццё творчых здольнасцей і развіццё любові да мастацтва. Вывучаем і харазграфію, і пластыку, і вакал, і сцэнічную мову, вельмі шмат і часта гаворым з дзецьмі пра сцэнічную культуру. Рэгулярна арганізоўваем майстар-класы, трэнінгі, сумесна наведваем тэатры, музеі, кіно. Нашы метадыкі спалучаюць сучасныя адукацыйныя тэндэнцыі з традыцыйнымі паходкамі.

Гэтая стратэгія мае пазітыўныя вынікі: выпускнікі па-ступваюць у прэстыжныя ВНУ — да прыкладу, у Беларускае дзяржаўнае акадэмію мастацтваў. Тэатральны інстытут імя Б. Шчуціна і Вышэйшае тэатральнае вучылішча імя М. Шчэпкіна ў Маскве.

— Перамогі ў конкурсах — галоўная матывацыя для развіцця?

— Кожная ўзнагарода на шляху калектыву — каштоўная і значная. Есць у нас і некалькі гран-пры міжнароднага ўзроўню, дыпломы за першыя месцы, ганаровыя граматы... Але найважнейшае — падзяка гледача, паспяховай рэалізацыя творчата па-тэнцыялу юных акцёраў і радасць іх башкоў.

— У чым, на вашу думку, унікальнасць “Гарадзенскага званочка”?

— У тым, што нашы зоркі здольныя выступаць на аранч сцэне з сапраўднымі прафесіяналамі і зарадаўны, захапілі публіку з такой жа сілай!

— Чого чакаць ад калектыву ў найбліжэйшы час?

— Новых спектакляў на сцэне Гродзенскага гарадскога цэнтра культуры! Плануем дзве прэм’еры: “Маўгі” і “Кошчыны дом”. Прыходзьце — будзем рады!

Віалета ГРЫНЕВІЧ
Фота з архіва калектыву
На здымках — сцэны са спектакля “Маленькая вельмячка”

